

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

**TÜSİAD
YÖNETİM KURULU
BAŞKANI
TUNCAY ÖZİLHAN'IN
5. SİAD ZİRVESİ
KONUŞMASI**

**9 MAYIS 2001
ANTALYA**

Sayın Başkanlar, değerli konuklarımız, değerli basın mensupları,

TÜSİAD adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. 1997'den beri her yıl düzenlenen SİAD Zirveleri'nin beşincisini gerçekleştirebilmenin gururunu ve mutluluğunu yaşıyoruz.

Bu tür müesseselerin uzun ömürlü olmadığı ülkemizde, yoğun bir emeğin ürünü ve benzerine az rastlanan bir oluşum olan Türkiye SİAD Platformu'nun eriştiği olgunluk bizim için ayrı bir mutluluk kaynağı. Bu mutluluğu bizimle paylaştığınız için şükran duygularımı iletmek istiyorum.

Türkiye'nin dört bir yanından gelen işadamlarının ve ağırlıkla sanayicilerin oluşturduğu bir topluluk, ekonomik krizin baskısını bütün şiddetiyle hissettirdiği, reel sektörün işletmelerini kaybetme noktasına geldiği bir ortamda neden ekonomiyi değil de yargıyı tartışıyor?

Bu sorunun, kapsamını daha da genişletmek mümkün. Çünkü iş dünyası bu aralar AB üyeliği ile ilgili gelişmelerle, kamu yönetimi reformuyla ve siyasi reformlarla da yakından ilgileniyor.

Bunun nedeni ise son derece basit: Türkiye, krizler üreten yapısını değiştirmeye istekli ve bu yönde kararlı adımlar atan bir ülke görünümü kazanmadığı takdirde, bu krizden çıkış için elzem olan istikrarlı dış kaynak akışını sağlayamayacaktır.

Bir başka deyişle, ülkenin yönetim biçiminde kapsamlı bir değişim yaparak ve Avrupa'ya entegre olmak için gerekli adımları atarak, "krizler ülkesi" olmaktan çıkmaya kararlı olduğumuzu tüm dünyaya göstermek zorundayız. Bunu da her şeyden yalıtılmış biçimde sadece ekonomi ile ilgilenererek sağlamamız mümkün değil.

Avrupa'nın bir parçası olmaktan söz ediyoruz. Bu niye önemli?

Bu her şeyden önce, Ekonomimizde, siyasi ve sosyal hayatımızda Batı standartlarında kurumsal yapılar kurarak, hızla kutuplaşan dünyada yerimizi belirginleştirerek, istikrarlı ve gelişme kanalları açık bir ülke haline gelebilmemiz için önemli. Türkiye, iki dünya arasında sıkışıp kalmışlık görüntüsünden bir an önce kurtulmak zorunda.

Bunun için, öncelikle, AB üyeliği meselesini bir seçenek olarak değil bir hedef olarak benimsemek ve ona göre davranmak gerekir. Bu da ulusal davalarımızdan biridir. Elbette zorlu pazarlık süreçlerinden geçilecektir. Ama haklı bir dava için bir başka haklı dava feda edilememelidir.

AB süreci ile ilgili olarak yapılması gerekenler açıktır:

- 1) Anayasa paketinin ardından hemen uyum yasalarının tamamlanması ve siyasi kriterler alanındaki diğer yükümlülüklerin hızla yerine getirilmesi gerekir.
- 2) 5 Yıllık Kalkınma Planı, Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı ve AB'ye Katılım Öncesi Ekonomik Program'ın, siyasi yönetim, bürokratik yetkiler ve icraat düzeyinde AB stratejimizle uyum içinde olması sağlanmalıdır.
- 3) Kamu yönetimi, AB adaylığı sürecinin gereklerine uygun şekilde yeniden yapılanmalıdır.
- 4) Hükümet ile özel sektör arasında sürekli bir danışma mekanizması tesis edilmelidir. Avrupa düzeyinde muadil temsil kuruluşlarına üye olan ve Brüksel'de temsil edilen TÜSİAD, TİSK, TOBB, İKV, TESK, Ekonomik ve Sosyal Karma İstişare Komitesi ile Türkiye Sektör Dernekleri Platformu, Türkiye SİAD Platformu başkan ve temsilcilerinin,

ilgili Başbakan yardımcıları ve sorumlu bakanlarla düzenli olarak biraraya gelmeleri sağlanmalıdır.

- 5) Sayın Cumhurbaşkanı AB stratejimiz hakkında, Sayın Başbakan ve Başbakan Yardımcıları AB'ye uyum sürecinde kat edilen mesafe, Bakanlar ise kendi alanlarındaki gelişmeler hakkında kamuoyunu sık sık bilgilendirmelidir.

Kısacası, önümüzde 18 ay gibi kısa bir süre kalmışken, AB'ye tam üyelik konusunun gereken siyasi ciddiyet ve yönetim disiplini anlayışı ile ele alınmaya başlanması zorunludur. Dikkat edilirse, Türkiye'nin AB üyeliği için yerine getirmesi gereken koşullar ile, krizden çıkmak için ihtiyaç duyduğumuz düzenlemeler birbirine paraleldir. Buradaki en önemli paralellik de ekonomide, siyasi reformlarda ve kamu yönetimi reformunda gözükmektedir.

Ekonominin son durumuna kısaca bakmadan önce, siyasi reformların, neden önemli olduğunu bir kez daha ortaya koymak istiyorum.

Biz siyasal reformlardan söz ettiğimizde, hükümet buna hep aynı cevabı veriyor: "Bütün bunların krizle bir ilgisi yok" diyor. Bu doğru değil !

Bu konu, iki ayrı noktadan, yaşadığımız krizle göbekten bağlı. Birincisi Türkiye'nin AB üyeliği yolunda kararlı biçimde yürüdüğünün görülmesinin piyasalarda yaratacağı güven etkisi... Sadece siyasi reformların bu etkiyi güçlü bir şekilde yaratabilecek olması... Bunu bir kenara bırakalım.

Meseleye ikinci bir açıdan baktığımızda da bu gereklilik ayan beyan ortaya çıkıyor:

Bu hükümet, Türkiye tarihinde reform niteliğinde en çok kanun çıkaran, yapısal değişim konusunda en çok adım atan hükümettir. Ama yine de piyasalarda güven uyandıramamıştır. Neden? Çünkü, atılan her adım öncesinde, açık bir isteksizlik ve direniş gösterildi. Parti hesaplarının, popülizmin öne çıktığı bir görüntü sergilendi. Oysa süratlenmesiz biçimde bu yasalar çıksa ve en önemlisi, hızla uygulamaya geçilse durum çok farklı olabilirdi. Şunu iyice kavramamız lazım: Güçlü bir güven etkisi yaratmadan ülkenin krizden çıkması mümkün gözüküyor.

Bu güçlü güven etkisini yaratacak şeylerden biri de Türkiye'de siyasal sistemin kendini yenileme kapasitesine sahip olduğunu göstermektir. Bu kapasiteyi göstermek, bu ülkenin bir geleceği olduğunu göstermektir. Yatırımcı ancak geleceği olan bir ülkeye yatırım yapar. Siyasal reformlar işte bunun için gereklidir.

Daha fazla zaman yitirmeden, Siyasal Partiler Yasası'nın, üye yazımından, delege sistemine, genel başkanlıktan, il ve ilçe teşkilatlarının düzenlenmesine, milletvekili adaylarının belirlenmesinden gelir kaynaklarının denetlenmesine kadar bir dizi maddesi yeniden düzenlenmelidir. Siyasi Parti faaliyetlerini kısıtlayan yasal hükümler gözden geçirilmelidir.

Öte yandan, Türkiye'deki seçim sistemi de siyasi yapının kilitlemesine büyük katkıda bulunmaktadır. Seçim, yıllardır, Türk halkı için bir yenilenme umudu olmaktan çıkmıştır. Mevcut seçim sistemi, yıkıcı bir rekabeti ve popülizmi teşvik etmektedir. Parçalanmış siyasal yapı, seçmenlerin çoğunluğunun yönetimde görmek istemediği bir partiyi, çok düşük oy oranlarıyla tek başına iktidar yapma potansiyeline sahiptir.

Milletvekillerinin seçim bölgelerine dağılımındaki eşitsizlik giderek artmakta, kır-kent dengesi bozulmaktadır. Bu sistem, seçimlerden birinci çıkan parti ile parlamentoda en çok sandalyesi olan partinin farklı olabilmesine imkan tanımaktadır. Mevcut seçim sistemi, temsil adaletini de gereğince sağlamadığı için, her seçimde oyların % 13-14'ü çöpe gitmektedir.

Böyle bir tablodan, istikrarlı bir siyasal yapı, geleceği olan bir ülke manzarası çıkması mümkün değildir. Bu seçim sistemi, hemen bugün, seçim henüz ufukta yokken değiştirilmeli ve sayılan sakıncaları giderecek bir sistem devreye sokulmalıdır. Siyasal sisteme güveni yeniden tesis edebilmek için Siyasal Partiler Yasası ve Seçim Yasası'nın yanı sıra, milletvekili dokunulmazlıklarının sınırlandırılması da siyasi reform paketinin bir parçası haline getirilmelidir.

Değerli konuklar,

Gün geçtikçe derinliğini daha yoğun biçimde hissettiğimiz krizin, siyasal bir çatışmayla patlamış olması tesadüf değildir. Krizi alttan alta besleyen ana damar aslında hep siyasi istikrarsızlık, dar görüşlülük, çekişme ve popülizm olmuştur.

Şimdi, bir an durup da kendimize çeki düzen vermek gerektiğini düşündüğümüz bu noktada, zeminin sağlam olması çok önemlidir. Bu sağlam zemini bize istikrarlı ve gelecek için umut vadeden bir siyasal yapı ancak sağlayabilir. Buna ivedilikle ve şiddetle ihtiyacımız var. Çünkü, biz, tıpkı bir buzdağında olduğu gibi, krizin yalnızca suyun üzerinde kalan kısmını görüyoruz. Asıl büyük kütle suyun altında. Yani yapılması gereken sanıldığından fazla şey var.

Mevcut duruma kısaca bir göz atalım:

Bugün krizle mücadeleye başladığımız tarihe göre çok daha zor koşullar altındayız. Dış dünyanın bizi olumsuz etkileme potansiyeli beklenmedik bir şekilde yükseldi. 11 Eylül sonrası dünyada, artan hammadde fiyatları, yavaşlayan global ekonomi, kıt uluslararası fonlar, yükselen belirsizlik ve artan savunma harcamalarından sadece biriyle bile karşılaşmamızın mevcut programı ciddi biçimde etkileyeceği aşikardır.

Bu durum, bu gün çok ağır bir sıkıntı içinde olan reel sektörün, bu sıkıntıyı aşma çabalarını büyük ölçüde yurt içi kaynaklarla sınırlamak zorunda kalması anlamına gelebilir. Oysa yurt içinde de daralan talep ve artan iç borç baskısı finansman olanaklarını her gün biraz daha kısımtadır. Üretim üzerindeki baskılar doğrudan istihdama yansımakta, istihdam ve reel ücret kayıpları da döngüsel olarak yurtiçi talep, üretim hacmi ve istihdamı olumsuz etkilemektedir. **Sıkıntıları artan reel sektör, özellikle tahsil edilemeyen alacaklar yüzünden, rehabilitasyon sürecindeki bankacılık sistemi üzerinde baskı oluşturmaktadır. Böylece kısır döngü tamamlanarak, tüm ekonomik sistem en küçük bir sarsıntıya duyarlı hale gelmektedir.**

Bunun anlamı, bu resesyon döneminde ülke ekonomisinin büyük kayıplar verebileceği, insanımızın büyük acılar çekebileceğidir. İşte bu yüzden hükümet, uyarıları dikkate almak ve acele etmek zorundadır. Bunu yaparken de gündelik olanla yapısal olanı birarada ele alma mecburiyeti ile karşı karşıyadır.

Bu yapısal sorunlar içinde bir tanesi diğer tümünün kaderini etkileme gücüne sahip. Yıllardır içinde yaşadığımız için, bu krize kadar pek çoğumuz bunu görmekte güçlük çekiyordu. Bu

krizin bir faydası olduysa, bir türlü görmemekte ısrar ettiğimiz bu büyük yapısal sorunu gözümüze sokmuş olmasıdır.

Sözü dolaştırmadan, yumuşatmaya çalışmadan söyleyeyim: **Türkiye'nin en büyük yapısal sorunu devlettir. Hantal bürokrasisi, şişkin kadroları, verimsiz iktisadi faaliyeti, etkinlikten uzak, israfa yatkın, hizmet üretmeyen örgütlenme ve yönetim biçimiyle devlettir...**

Konjonktürel olarak kendini dışı vuruş biçimi ne olursa olsun, **mevcut ekonomik krizin arkasındaki en büyük yapısal neden, bu hantal, verimsiz kamu yönetimi düzenini ayakta tutma, büyütme çabalarıdır.** Bu çabaların yarattığı, sürdürülemez boyuttaki kamu açıklarıdır.

Bunu görebilmek ve tüm ağırlığıyla kavrayabilmek çok önemli. Çünkü **krizi aşabilmek için büyük kaynak sarf ediyoruz. Ekonomimizi rekabet edebilir bir yapıya kavuşturmaya çalışıyoruz. Bütün bu çabaların mevcut kamu yönetimi kökünden değiştirecek reformlar olmadan sonuç vermesini beklemek ne yazık ki hayalcilik olacaktır.** Bu köklü değişim gerçekleşmezse, bugün çözdüğümüzü sandığımız sorunlar yarın yeniden karşımıza çıkacaktır. Ve "yarın" çok çabuk gelmektedir.

Devletin fonksiyon alanlarında gerçekleştirilmesi zorunlu reformlardan bir tanesi özellikle önemli ve bu zirvenin de ana temasını oluşturuyor: Yargı Sistemi...

Değerli konuklar,

Geçtiğimiz on yılda bizi sıkıntıya sokan çok fazla şey yaşadık. Bütün bunlar tesadüfen üst üste gelmedi. Kurduğumuz yapı, ihtiyaçlarımıza cevap veremez hale geldiğinden şurasından burasından çatlamaya, dökülmeye başladı.

Ekonomik krizi, siyasi tıkanıklıkları günlük hayatımızın bir parçası olarak yaşadık, derinlemesine algıladık. Oysa eş zamanlı olarak, sistemin hayatiyetini sağlayan bir müessesemizde, hukuk sistemimizde ve yargılamada, çok ciddi sorunlar yaşamaktaydık.

Türkiye'nin bir hukuk devleti olmaktan çıkış sürecini adım adım izledik. Vatandaşın adaletle olan inancını her gün biraz daha kaybettiğini gördük. Haklının değil güçlünün kazandığı inancını, hukukun, yargının bazılarına hiç erişemediğinin bir ön kabul haline gelmesine seyirci kaldık.

- Cezasız kalan yolsuzlukları,
- tahsil edilemeyen alacakların çek-senet mafyasına devredilişini,
- bireysel suçların cezasını mahkemelerden önce vermeye kalkan linç kafilelerini,
- Susurluk Skandalı'nı,
- kamuoyu baskısından kurtulmak bir ilden ötekine taşınan, yargı kararıyla değil zaman aşımıyla sonuçlanan mahkemeleri,
- yargı kararlarının uygulanmasının kaba kuvvetle engellenmesini,
- suçlanan siyasilerin mahkemelerde kendilerini aklamak yerine milletvekili dokunulmazlığının arkasına sığınmayı tercih etmesini,

hep birlikte yaşadık.

Böyle bir manzara karşısında bir toplumda adalet duygusunun erozyona uğramasını nasıl engellersiniz? Bireyi kurumlar karşısında, vatandaşı devlet karşısında, haklıyı güçlü karşısında hukukun koruduğuna kimi inandırabilirsiniz? Hepsinden önemlisi, adalete inancını kaybetmiş bir toplumun “muasır medeniyet seviyesi”ni yakalamasını nasıl umabilirsiniz?

Yalnız kimi yüce değerler açısından değil, içinde yaşadığımız kriz durumu da dahil olmak üzere, bütün bir günlük yaşantımız açısından hayati önem taşıyor yargı sistemi.

Hızlı ve etkin bir yargı sisteminiz yoksa, borç alacak hukukunuz işlemez. Serbest rekabet düzenini kuramazsınız, çünkü rekabeti bozan unsurları zamanında sistem dışına çıkaramazsınız. Etkin bir yargı sisteminiz yoksa yabancı sermayeyi ülkeye çekemezsiniz. Haksız rekabetten koruyamadığınız için girişimciyi caydırırsınız. Etkin bir yargı sisteminiz yoksa ülkeye teknoloji bile getiremezsiniz.

Bugün konuya az çok aşına kesimler arasında bir anket yapın, en önemli sorun olarak “yargıya siyasal müdahale”nin tespit edildiğini görürsünüz. Sizce bu tespitin siyasal sisteme duyulan güvensizliği pekiştiren bir yanı yok mu? Bu gerçek “Yargı Sisteminde Reform”u güven bunalımının aşılmasının unsurlarından biri haline getirmiyor mu?

Hiç kuşkusuz, etkin ve adil bir yargının önündeki engel yalnızca siyasal müdahale, yargı usulleri, yargı teşkilatının yapısı, ihtisas mahkemelerinin sorunları gibi sisteme ilişkin sorunlar değil. Çok sayıda fiziki engel de sorunun çapını büyütüyor. Binaların, duruşma salonlarının yetersizliği, çalışma koşullarının kötülüğü, teknik altyapıdaki büyük eksiklikler, düşük ücretler, yetişmiş eleman eksikliği, hızlı haberleşmenin sağlanamaması, arşiv ve dokümantasyon yetersizliği gibi sorunlar da sistemin işleyişindeki kaliteyi olumsuz etkiliyor.

Değerli konuklar,

Çağdaş toplumlar her gün daha karmaşıklaşan bir yapıda, kurumların ve bireylerin birbiri içine geçen ilişkileri içinde varlıklarını sürdürüyorlar. Bu gerçek bize önümüze çıkan sorunları sıraya koyma olanağı vermiyor. Bu her şeyin birbirini etkilediği yapıda, sorunları bir bütün halinde kavrayamadığımız zaman, doğru çözümleri üretmemiz mümkün değil. Eş zamanlı ve çok bilinmeyenli bir dizi denklemi birarada çözmek zorundayız. Siyaset de bunu gerçekleştirme sanatı değil mi zaten?

Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu reformların gerçekleştirildiği ve bu sanatın gerektiği gibi icra edildiği günlere bir an önce kavuşma umuduyla, hepimizi bir kez daha saygıyla selamlıyorum. Sabrınız için teşekkür ederim.

